

„Latvijas piensaimniecības nozares izaugsme:

izaicinājumi un risinājumu stratēģiskie virzieni.”

Andris Miglavs, andris@arei.lv

Jelgava 2016-02-25

Par ko šodien?

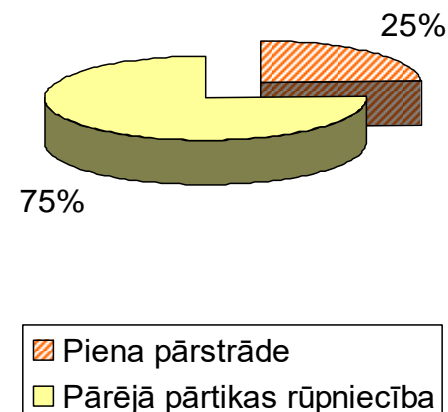
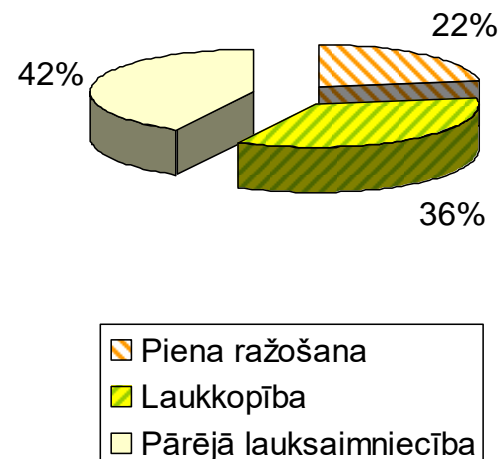

- Piensaimniecība
  - Sasniegtais
  - Resursi un iespējas
  - Izaicinājumi
  - Stratēģiskie risinājumu scenāriji
- Bet, patiesībā – par visu lopkopību uz piensaimniecības piemēra
- Uz fona
  - 25 gadi kopš pilnas LV neatkarības
  - 12 gadi kopš piederības ES koptelpai
  - 7 gadi kopš M.Rozes demisijas pieprasīšanas ...

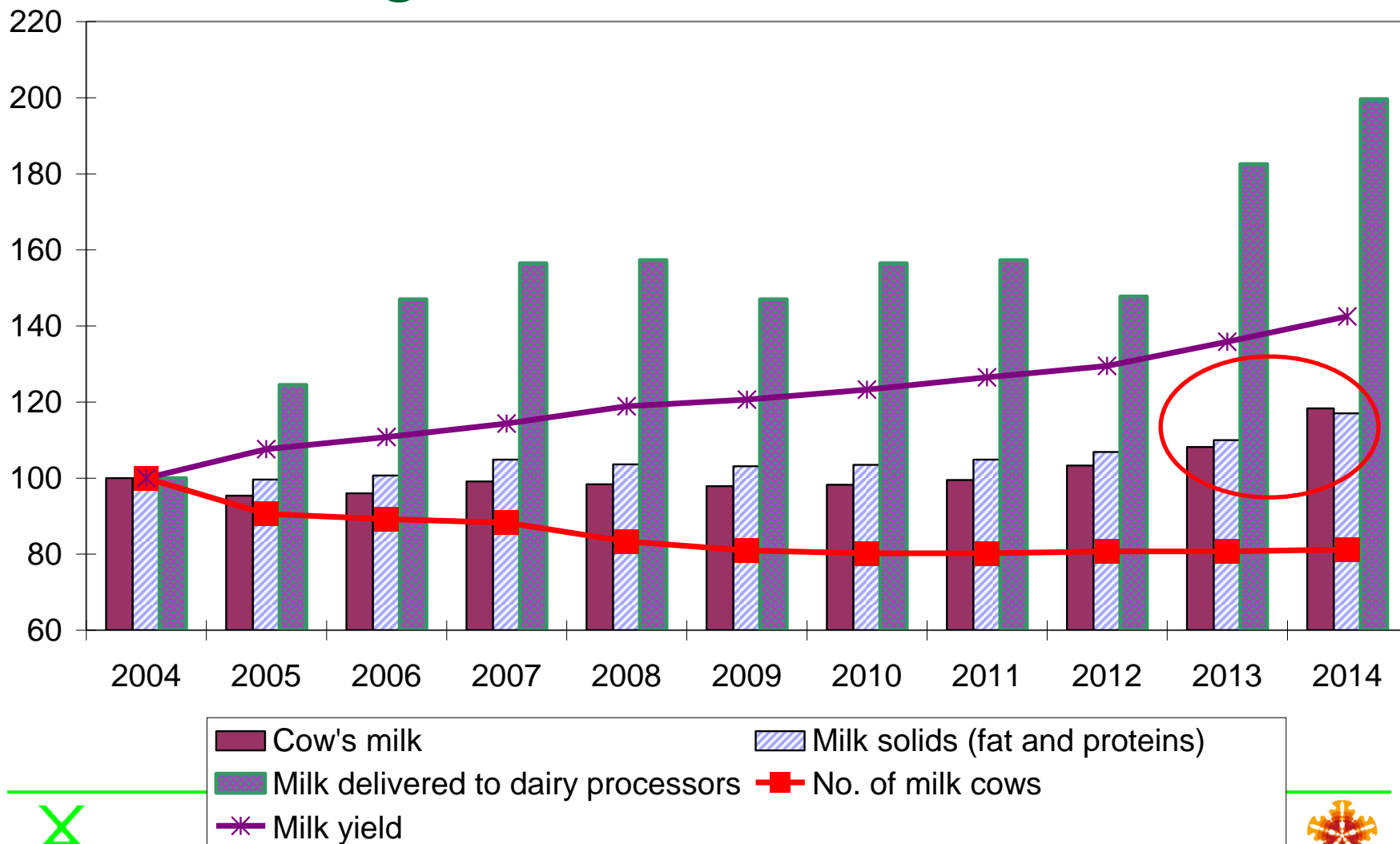

Piena nozare Latvijā 2014. gadā

- Lauksaimniecībā
  - Lielākā lopkopības nozare
  - Otrā lielākā lauksaimniecības nozare
- Pārtikas industrijā
  - Nozare ar lielāko izlaidi
  - Otrā lielākā (pēc zivju nozares) eksporta nozare

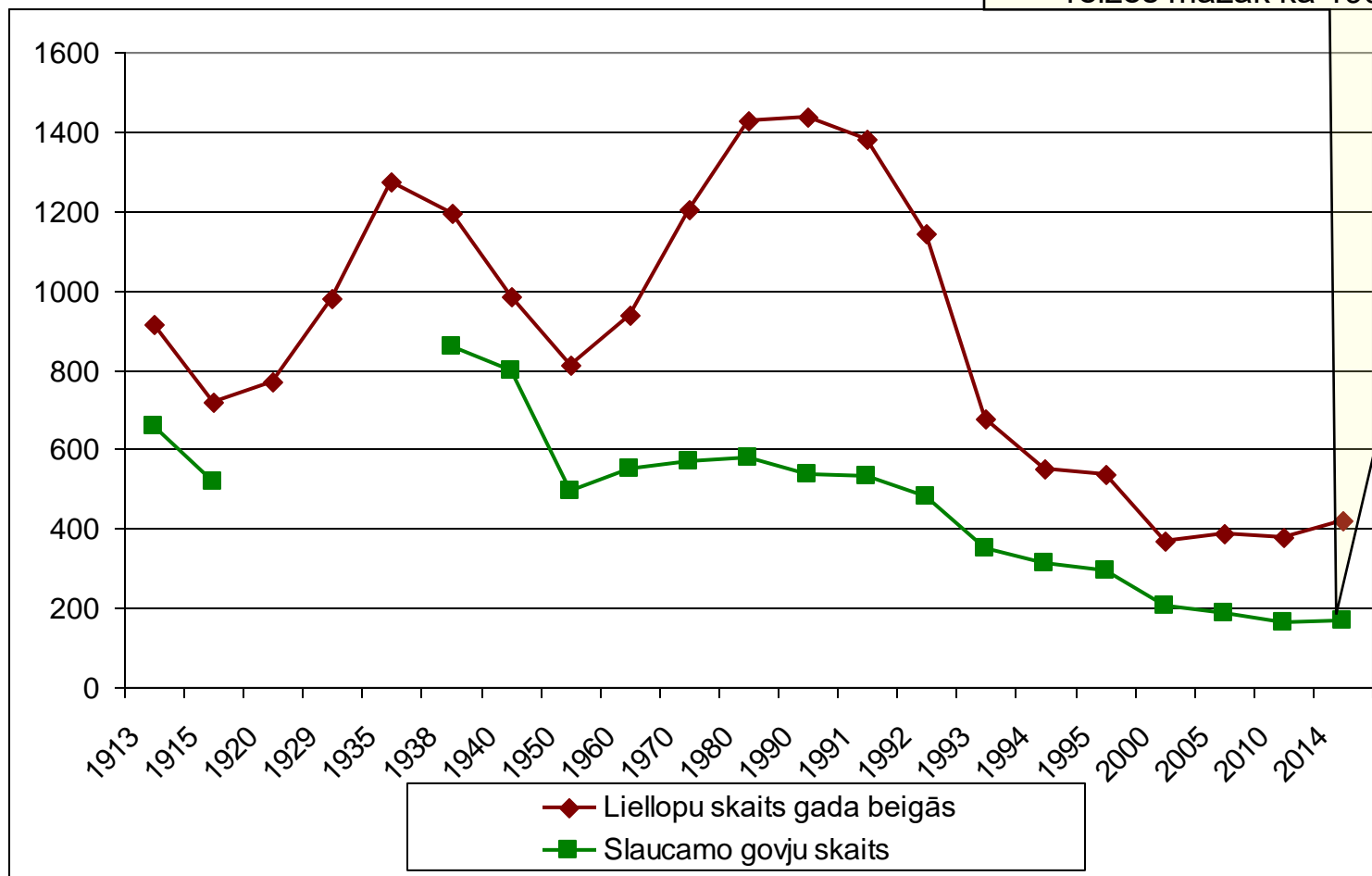

Piena ražošanas attīstība Latvijā 2004.-2014.gadā, 2004=100

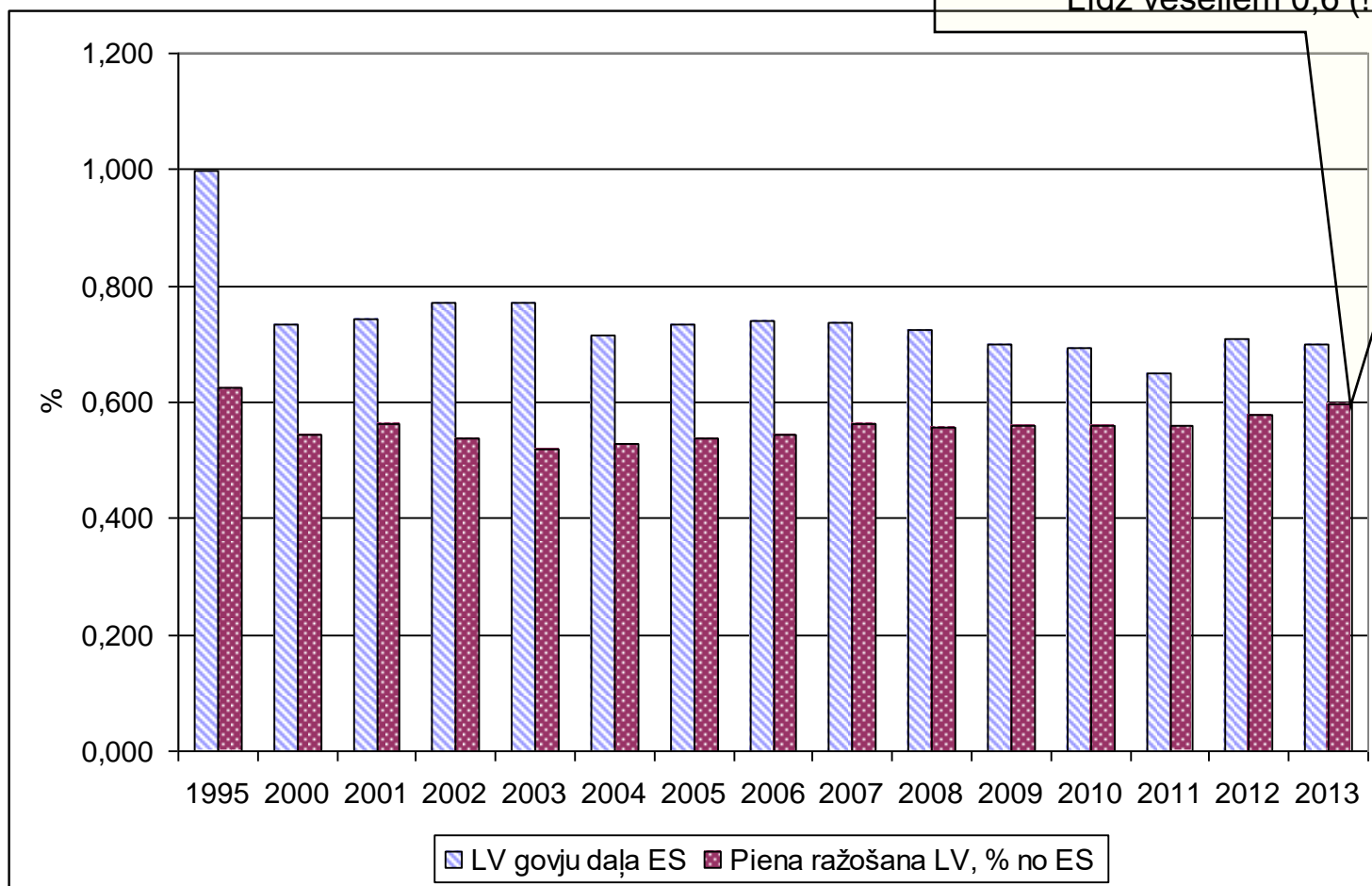
Liellopu skaita pārmaiņas Latvijā gadsimta laikā

Pašlaik joprojām 3 reizes mazāk
piena govju kā pirms gadsimta un 4
reizes mazāk kā 1938.gadā un 3
reizes mazāk kā 1990. gadā

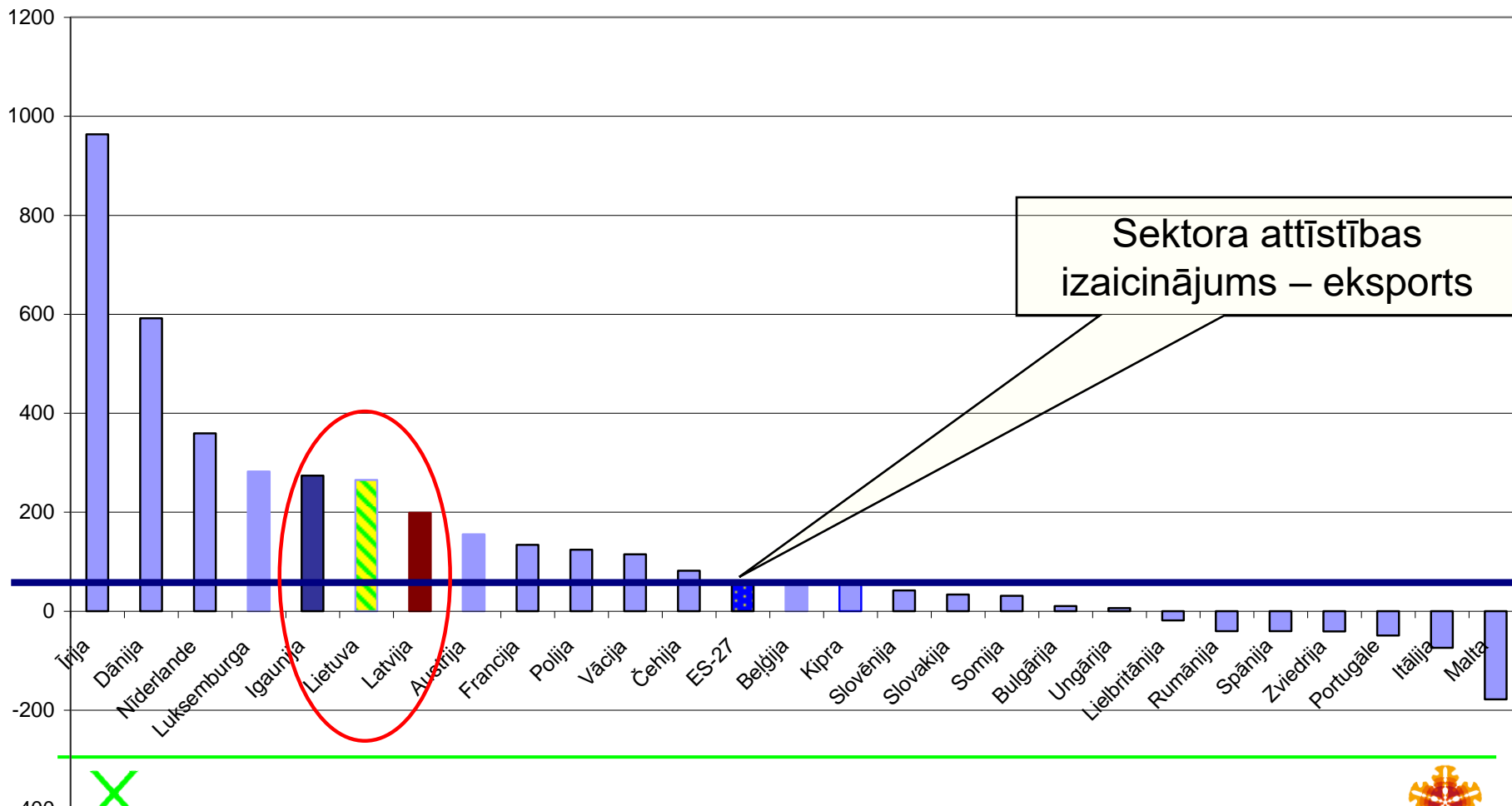
Latvijas daļa ES piena ražošanā 1995.- 2013. gados

Produktivitātes pieaugums ļāvis pat palielināt Latvijas tirgus daļu ES kopējā piena ražošanas apjomā.
Līdz veseliem 0,6 (!!!) %

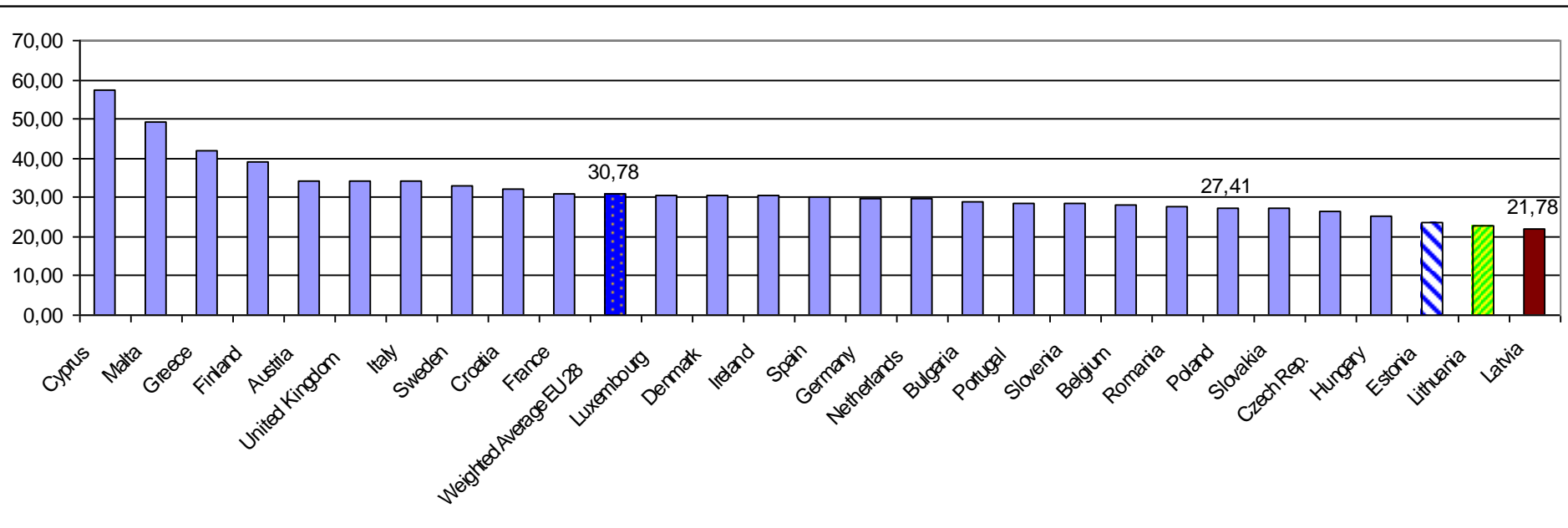

Latvija – piena neto eksportētāja valsts

Piena profiцīts, kg/iedz./gadā

Piena vidējās iepirkuma cenas ES tirgus telpā, 2015.gada novembris

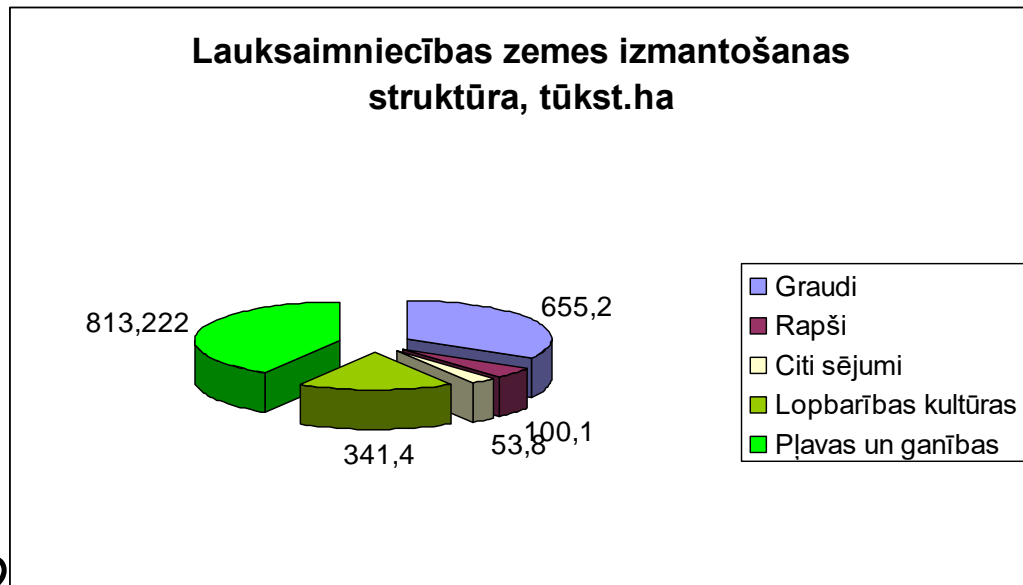
Avots: DG AGRI

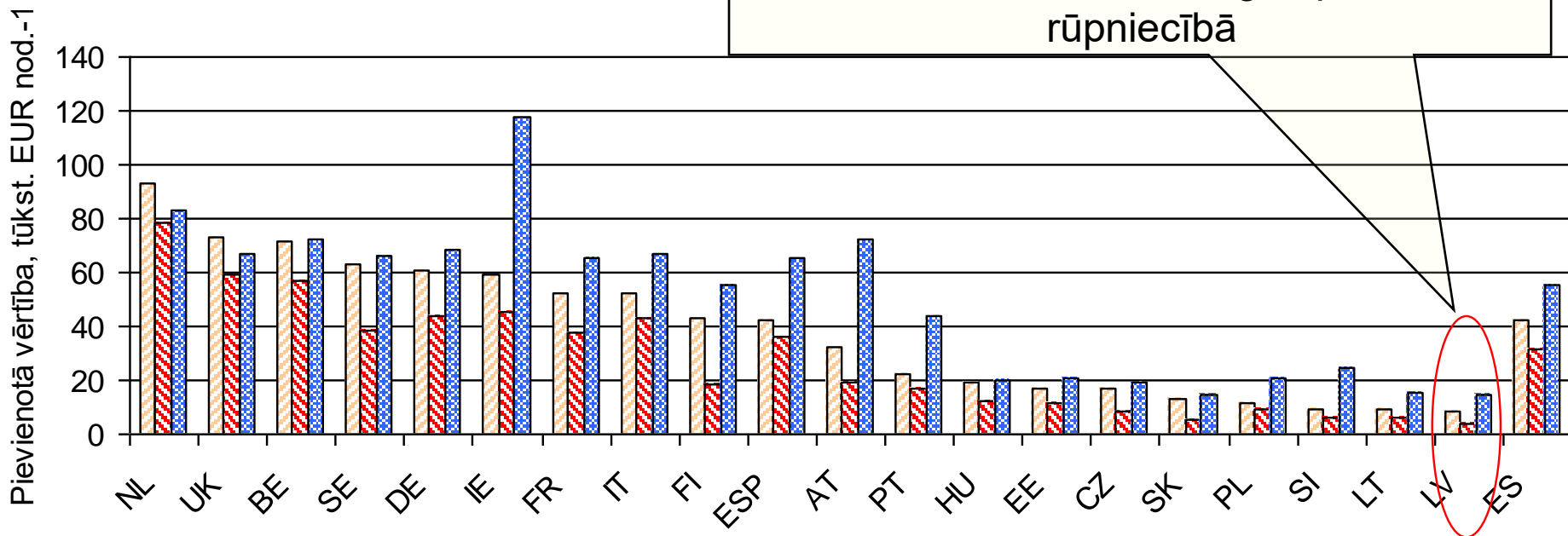
Latvijā – bagātīgi zemes resursi zālēdāju audzēšanai

- 60 % lauksaimniecības zemes ir ar zālēdāju lopbarības kultūrām
- Resurss vismaz 550 tūkst. Liellopu vienībām- pie ekstensīvas izmantošanas
- 2014.gada beigās – kopā 422 tūkst. liellopi,
  - t.sk. slauc. govīs – 166. tūkst.

Vērtības pievienošana ES piena industrijas ķēdēs, vidēji 2006-2008.gados

Latvijā bija viszemākie pievienotās vērtības uz vienu nodarbināto rādītāji gan piena ražošanas saimniecībās, gan pārstrādes rūpniecībā

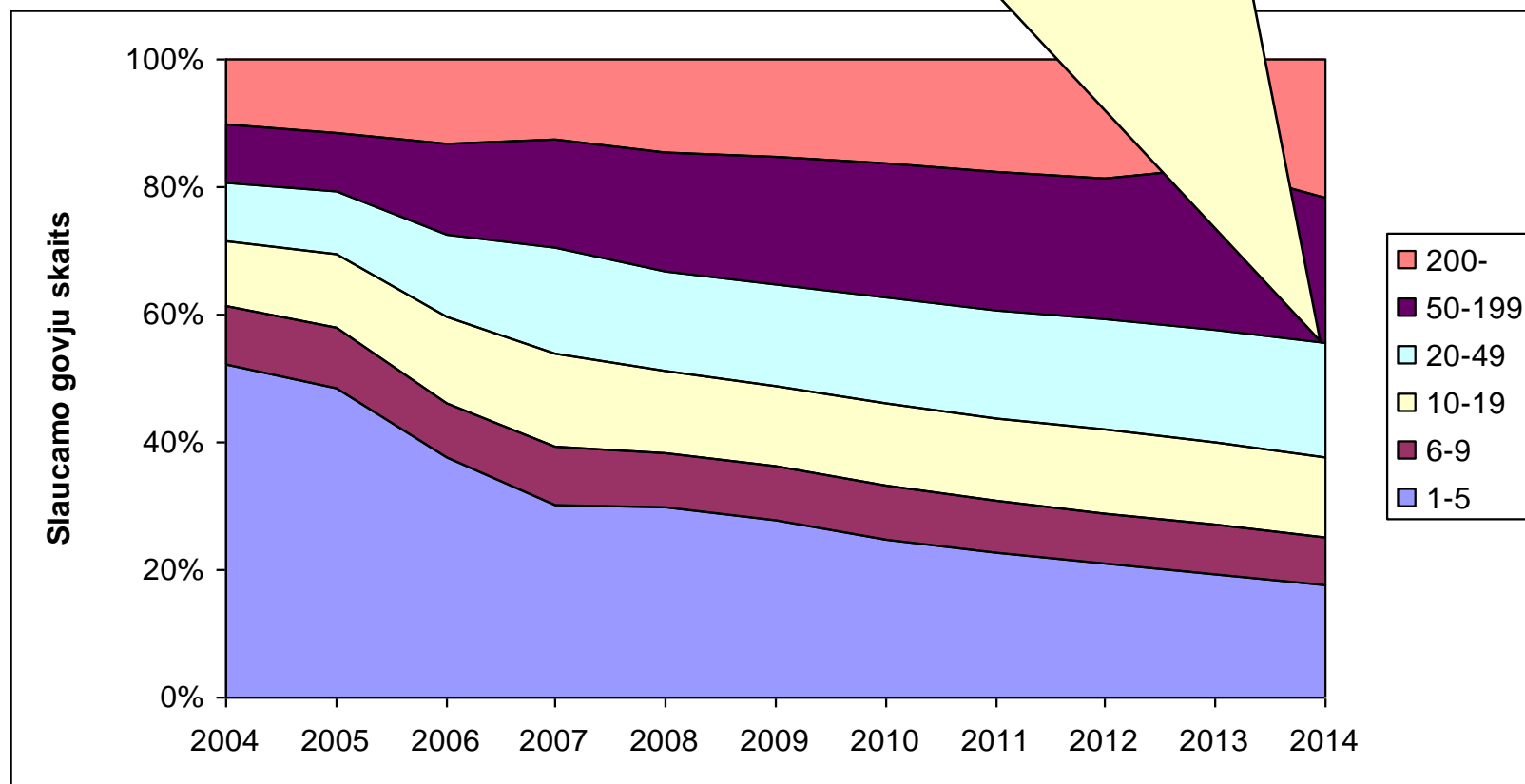

■ PV piena lopkopībā (ar atbalstu)/LDV ■ PV piena lopkopībā (no tirgus)/LDV ■ PV piena pārstrādē/nodarbinātie

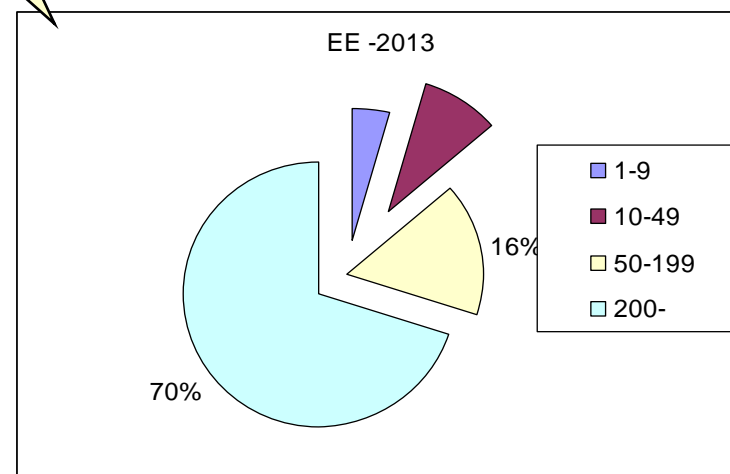
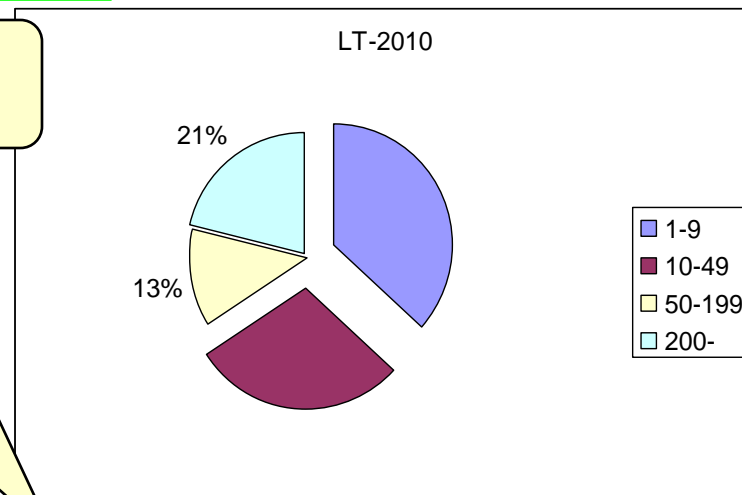
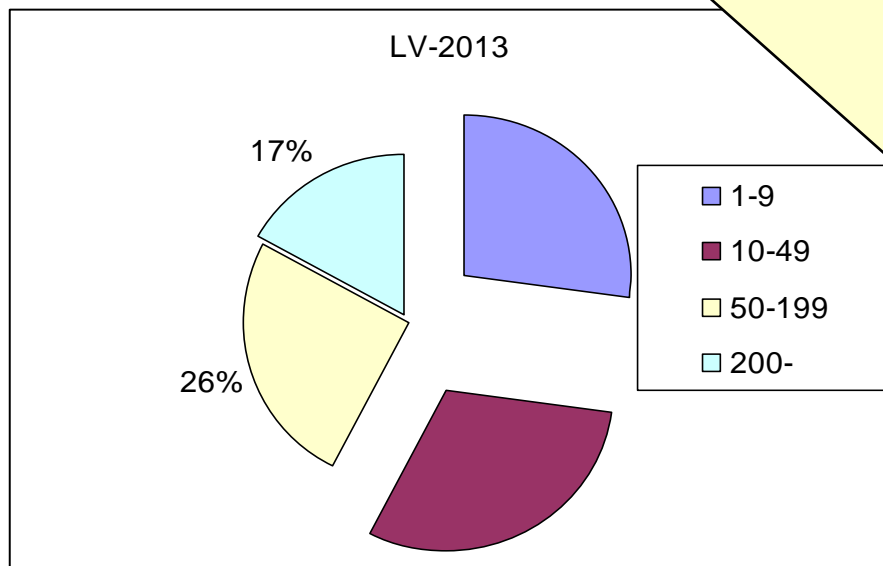
Piena ganāmpulku struktūras pārmaiņas Latvijā 2002-2014.gados

Un tie ir 92 tūkst. dzīvnieku 2014. gadā...

Piena kopējā ganāmpulka struktūra Baltijas valstīs pēc govju skaita saimniecībā

LV un LT līdzīga, bet Igaunijā - būtiski atšķirīga struktūra...

Piena nozares eksporta struktūra

65 % no eksporta – rūpniecības izejviela

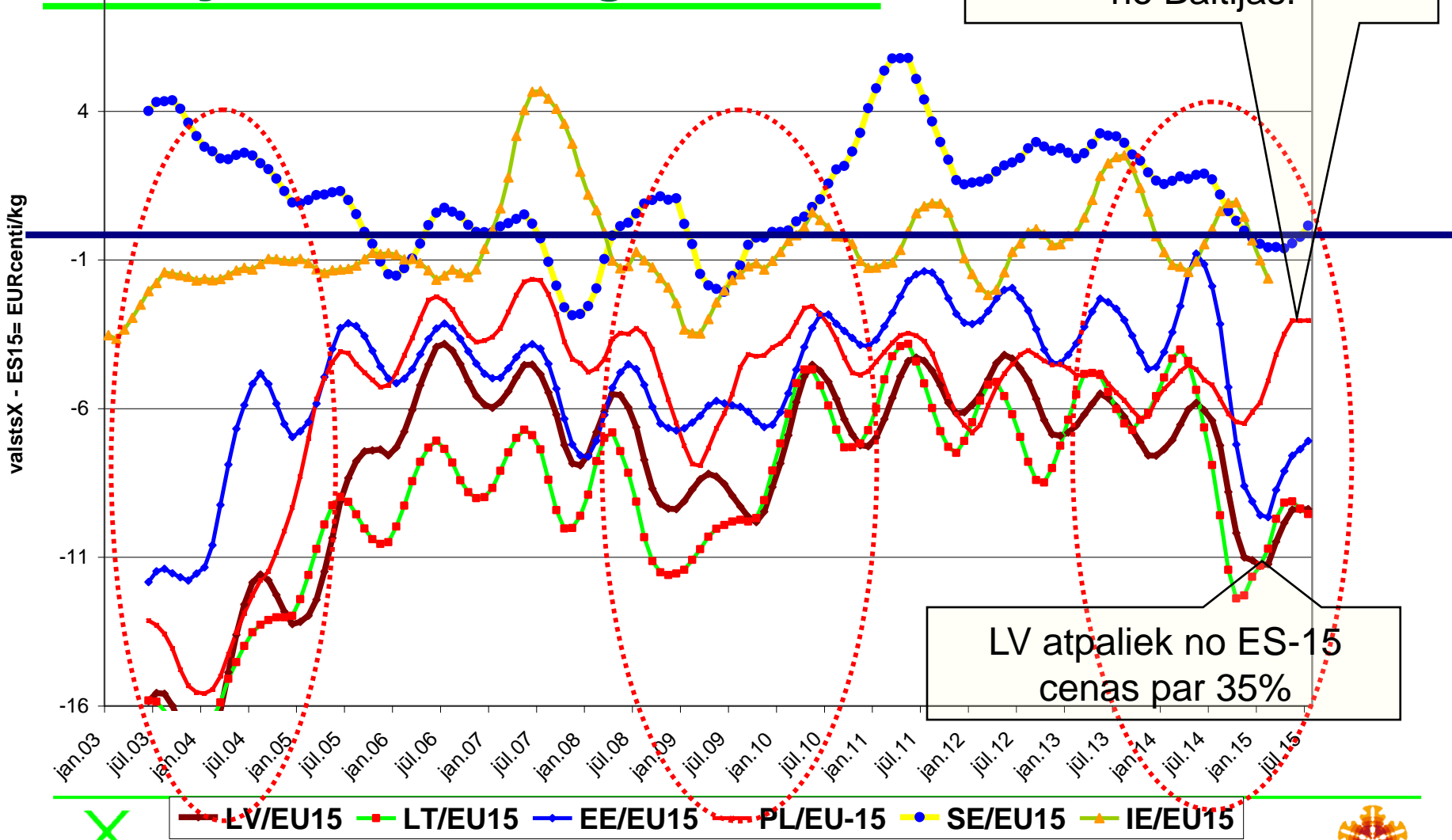
	Eksports (milj. EUR)	Imports (milj. EUR)	Bilance (milj. EUR)
Piens un krējums	106,9	38,7	68,2
Piens un krējums, koncentrēts	32,1	10,5	21,5
Sūkalas	8,1	1,6	6,6
Piena rūpniecības izejviela	147,1	50,8	96,3
Svaigais siers	52,3	52,9	-0,6
Sviests	14,8	9,5	5,3
Raudzēti piena un krējuma produ	12,5	16,2	-3,7
Kopā:	226,7	129,3	97,4

99 % no eksporta neto bilances – rūpniecības izejviela. piena ražošanas **konkurētspēja** un piena pārstrādes industrijas **konkurētspējai** ES kontekstā

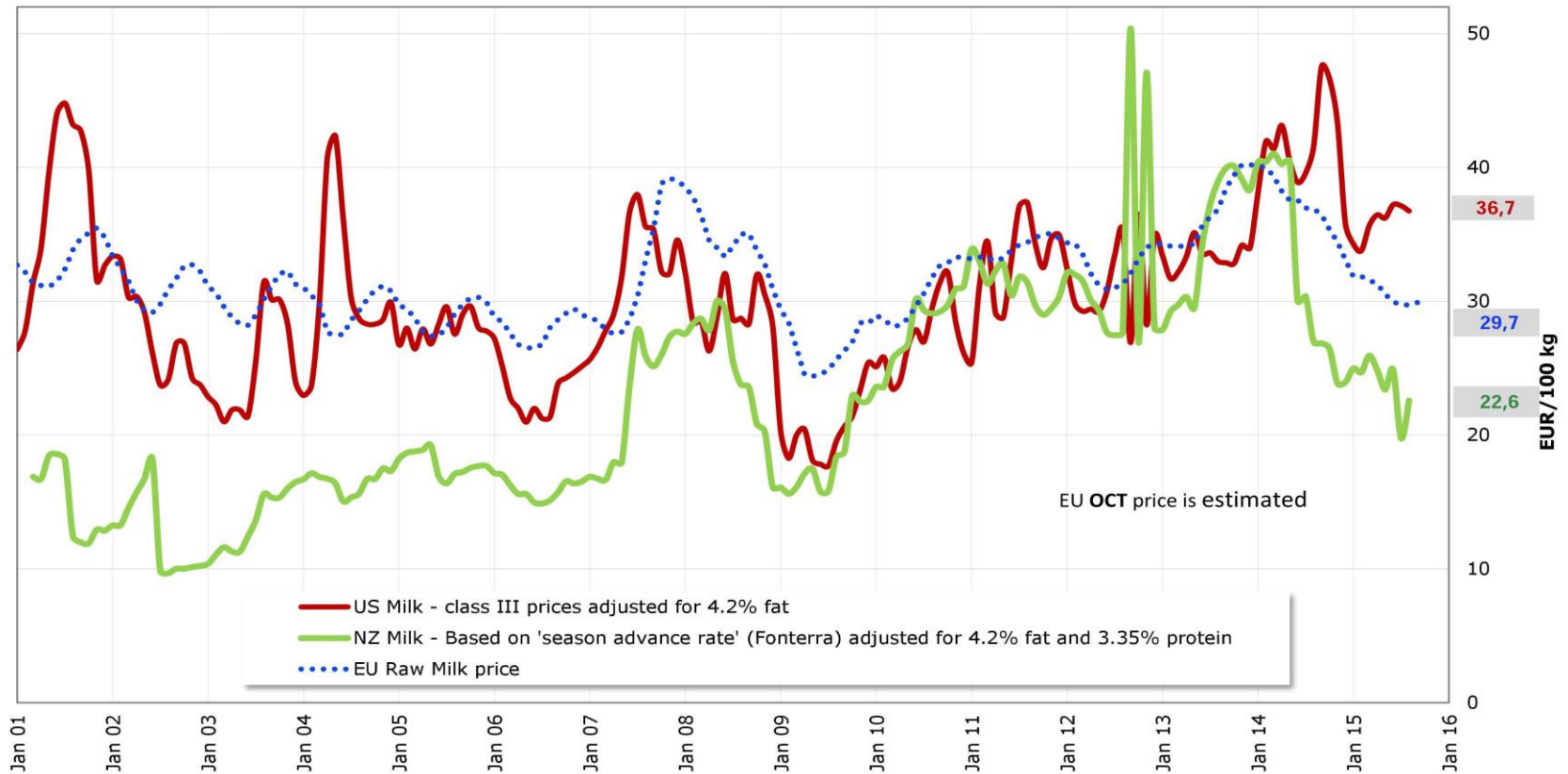

Piena iepirkuma cenas novirze no ES15 vidējā līmeņa, EUR/100 kg

Piena iepirkuma cenu pārmaiņas pasaules vadošajos piena eksporta reģionos

U.S. and New Zealand Milk Prices Evolution

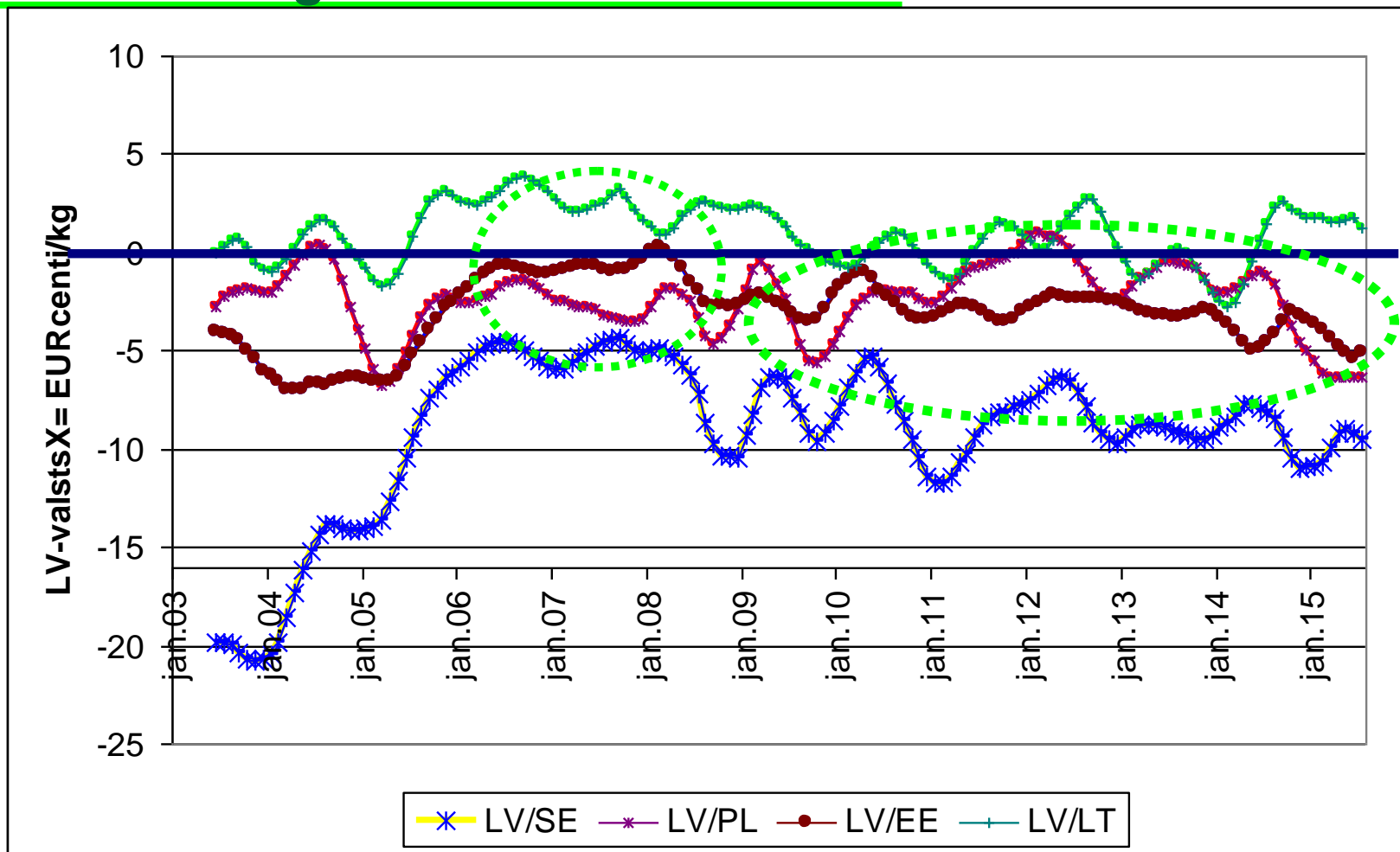

Source : USDA, LTO

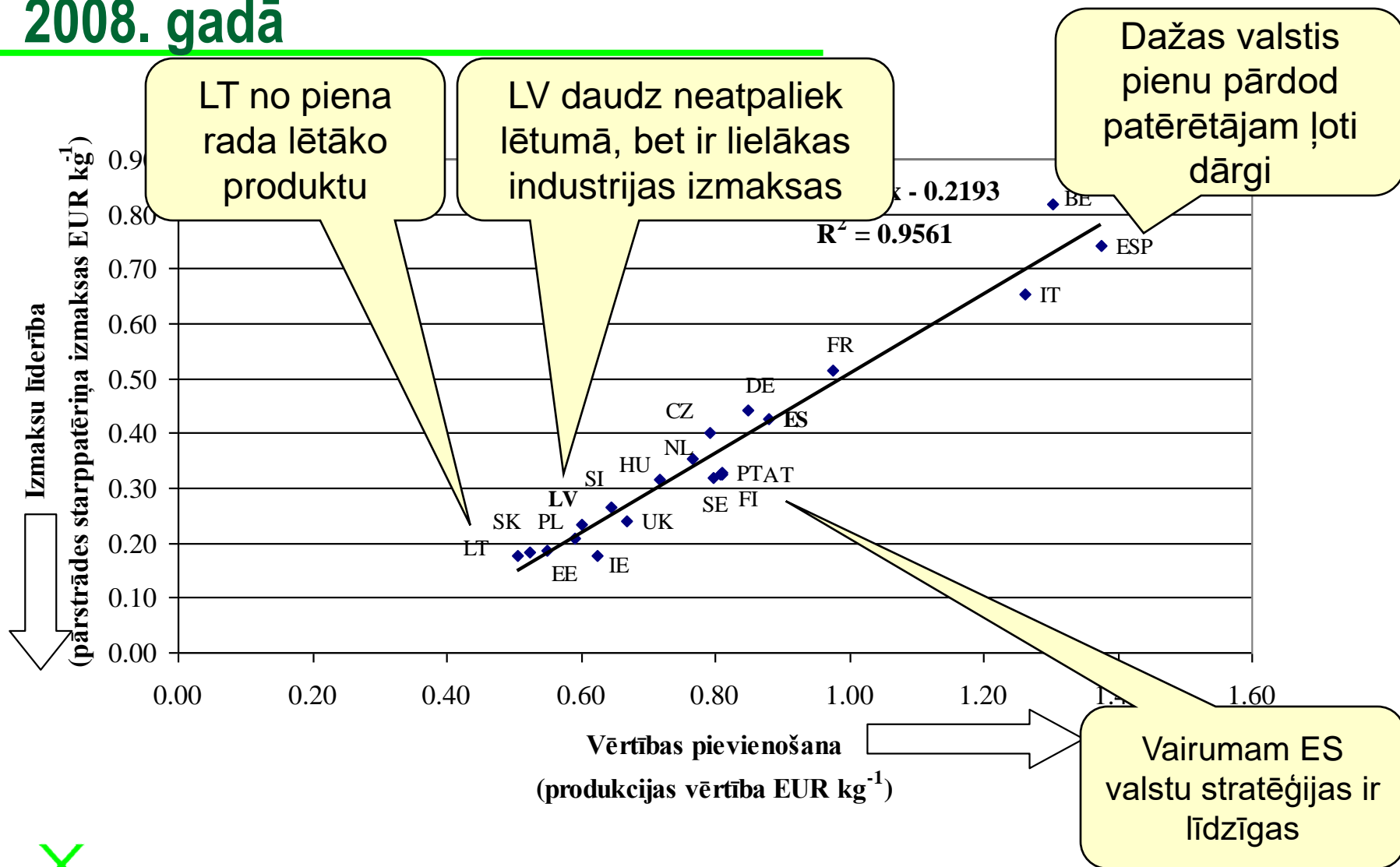

Piena LV iepirkuma cenas (6 mēn.slīd.vidējais) novirze no dažu ES valstu vidējā cenu līmeņa, EUR/100 kg

ES valstu piena sektoru raksturojums pēc 1 kg piena pārdošanas cenas gatavo produktu tirgū, vidēji 2006.-2008. gadā

Piena nozare Latvijā – ir ar:

- lielu fizisko ražošanas potenciālu
- joprojām zemu darba ražīgumu piena ražošanas saimniecībās
- ļoti sadrumstalotu piena ražošanas saimniecību struktūru
- sadrumstalotu un maza apjoma piena pārstrādes uzņēmumu struktūru
- salīdzinoši zemas pievienotās vērtības (vai vispār bez tādas) masveida produkta dominēšanu piena eksporta struktūrā, kas raksturo Latvijas (un arī visas Baltijas) piena pārstrādes industrijas nekonkurētspēju Eiropas koptirgus telpā
- piena Latvijas (un arī Baltijas) pārstrādes industrijas būtībā pilnīgi nepiemērotu tirgus stratēģiju
- paaugstinātu jutīgumu uz neizbēgamām pasaules piena produktu tirgus krīzēm

Prioritārie uzdevumi konkurētspējas stiprināšanā

- **Audzēt tirgus spēku – lai tuvinātu piena iepirkuma cenas Latvijā vismaz ES vidējam līmenim**
- **Mīkstināt īslaicīgo piena tirgus kritumu ietekmes dziļumu uz Latvijas piena nozari, līdz ar to saglabājot investoru un finanšu institūciju ieinteresētību nozares attīstības virzībā.**
- **Vairot zināšanas efektīvas piena nozares attīstības dalībniekiem – produktu attīstītājiem, saimniecību vadītājiem, darbiniekiem:**
  - Citi produkti citos tirgos
  - Efektīva ražošana
  - Kvalitatīvs produkts

Politikas rekomendācijas (1): eksportspēja un kooperācija

- Tuvināt piena iepirkuma cenas Latvijā vismaz ES vidējam līmenim:
  - Piena ražotāju kooperācijas attīstība efektīvas loģistikas, svaigpiena kvalitātes uzlabošanas un piena ražotāju tirgus spēka vairošanai – **kooperatīvu konsolidācija un atvērtība**
    - Kā piemērs ietekmei – LPKS LATRAPS un VAKS
  - **leguldījumu koncentrācija eksporta orientētajos uzņēmumos.**
    - **Valsts investīciju atbalsts sniedzams tikai eksportspējīgas produkcijas ražošanas projektiem ar nozīmīgu potenciālo tirgus spēku**, kuru biznesa plāni pieļauj vismaz ES vidējās piena iepirkuma cenas izmaksu kvalitatīvas piena izejvielas piegādātājiem.

Politikas rekomendācijas (2): ienākumu apdrošināšana

- **Mīkstināt īslaicīgo piena tirgus kritumu ietekmes dziļumu uz Latvijas piena nozari**, līdz ar to saglabājot investoru un finanšu institūciju ieinteresētību nozares attīstības virzībā.
  - **Ienākumu apdrošināšanas sistēmas izveidošana** pret dziļām īslaicīgām tirgus krīzēm. Šajā sistēmā apvienojami risinājumi,
    - ko piedāvā ES lauksaimniecības un lauku attīstības fonda iespējas,
    - ar privāti veidotu iemaksu sistēmu, kuru veidotu un vadītu
      - *kādas privātas apdrošināšanas sabiedrības īpaši veidota produkta ietvaros*
      - *vai nozares pašas veidota pašpalīdzības sistēma; atbilstīgi pielāgojot tiesisko regulējumu.*

Politikas rekomendācijas (3): pētniecība un attīstība, izglītība

- Vairoot zināšanas efektīvas piena nozares attīstības dalībniekiem – produktu attīstītājiem, saimniecību vadītājiem, darbiniekiem.
  - Produktu attīstības [un zināšanu pārneses] centru izveide piena pārstrādes industrijai eksportspējīgu produktu izveidei un to ieviešanai ražošanā
  - Profesionālās kvalifikācijas izaugsmes sistēmas stiprināšana jaunveidojamo un attīstāmo tirgorientēto piena ražošanas saimniecību nodrošināšanai ar:
    - ražošanas vadīšanas speciālistiem;
    - kvalificētiem darbiniekiem

Latvijas piensaimniecība – sapnis par 10 gadu perspektīvu

- Piena ražošanas apjoms - 1,5 Mt (1,42 Mt pēc ZM prognozēm)
- Izslaukums- 9 t (6,65 t pēc ZM prognozēm)
- Govju skaits – 165 000 (213 000 pēc ZM prognozēm)
- Saimniecību skaits – 1650
- Zeme piensaimniecībai – 412 000 ha
- Tieši piensaimniecībā strādā ~ 4000 pilnas noslodzes cilvēki
- Rūpnieciskās pārstrādes produktu dominance nozares eksportā

Stratēģiskās izvēles

- Produkta pārdošana
  - Strādāt individuāli un pārdot spotā
  - Kooperēties un veidot tirgu
- Industrija
  - Attīstīt savu (kooperatīvu!!!)
  - Paļauties uz “neatkarīgu” industriju
- Saimniecības efektivitāte
  - Paļauties uz cenu pieaugumu tirgū
  - Mācīties un ieguldīt saimniecības kompleksā izaugsmē
- Nauda
  - Vai LV piena sektoram vajag papildus 56 MEUR gadā?

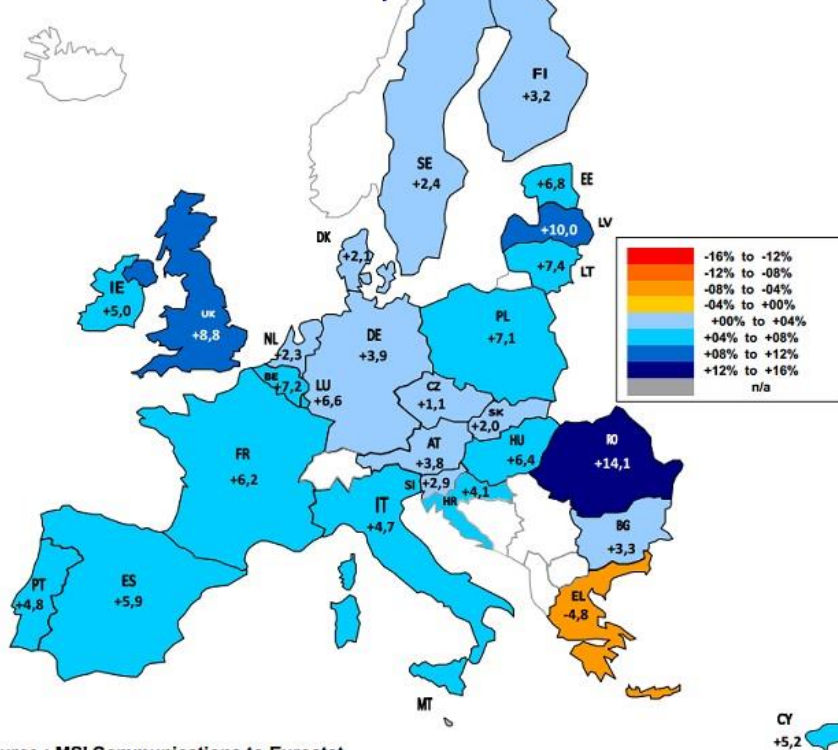
- 800 kT piena gadā * 70 EUR/t

Piena ražošanas pārmaiņas

LV ilgāku laiku bija izaugsmes līderos. Pašlaik- joprojām izaugsme

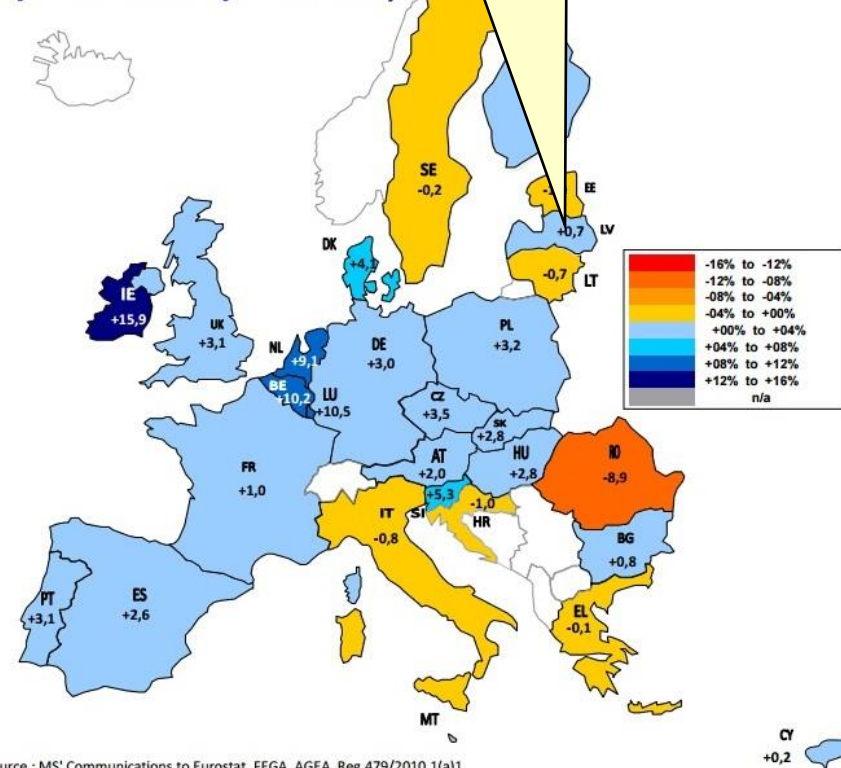
EU Milk Deliveries compared to last period (in %)

(Jan - Nov 2014 / Jan - Nov 2013)

EU Milk Deliveries compared to last period (in %)

(Apr - Nov 2015 / Apr - Nov 2014)

Šoreiz tas bija viss sakāmais

Lai veicas un labs noskaņojums .....

